

нийг тодруулахад сонирхсон улс орон бүрийн эрдэмтдийн хамтын хүчин чармайлт чухал. Ийм утгаар Халхын голын дайны ил тод байдал гэж хэлж болохуйц тийм эрдэм шинжилгээний хурал боллоо гэж хэлж болно. Үнэхээр ч гурван орны эрдэмтэд нэгэн ширээг тойрон суугаад чөлөөтэй санал бодлоо хэлэлцэх явдлыг төсөөлөн бодоход бэрх байсан цаг саяхан. Түүхэн үнэний эрэл үргэлжилсээр... Улаанбаатарт болсон эрдэм шинжилгээний бага хурал энэхүү эрлийн замд нэгэн өртөө болсон нь дамжиггүй.

Ц. БАТБАЯР
1989—VIII—19

НОМЫН ШҮҮМЖ

**АМЕРИКИЙН ЭРДЭМТЭН ЗҮҮН-ХОЙД АЗИ
ДАХЬ АНУ-ЫН БОДЛОГЫН ТУХАЙ**

Scalapino Robert. The United States and Northeast Asia. Prepared as Background for the Visit of President George Bush to Asia. February 1989. The Asia Society. Media Brieting. N. Y., 1989—III + 50 p,

Скалапино Роберт. АНУ ба Зүүн-Хойд Ази. Америкийн ерөнхийлөгч Жорж Бушийн Азид хийх айлчлалд зориулсан тойм. 1989 оны 2-р сар. Эйша Сосайети. Мэдээлэл. Нью-Йорк, 1989. — Ш + 50 х.

Энэ бүтээлийг олон улсын бодлогын чухал бүс нутгийн нэг Зүүн хойд Ази дахь АНУ-ын гадаад улс төрийн бодлогын урьдчилсан байдлын тухай азийн асуудлаархи америкийн шинжлэн судлаач, Калифорнийн Их сургуулийн Зүүн азийн асуудал судалдаг институтын захирал, профессор Роберт Скалапино туурвисан юм. Профессор Р. Скалапино бол Ази-Номхон далайн бүсийн тулгамдсан чухал асуудлаархи америк-монголын эрдэмтдийн уулзалтыг санаачлагчдын нэг юм.

Эрдэм шинжилгээний бүтээлийн дотор АНУ-аас Япон, БНХАУ, Өмнөд Солонгостой харилцаж байгаа харилцааны асуудал гүн гүнзгий утга агуулгатай юм. Үүнд: Зүүн-хойд Азийн олон улсын харилцааны шинэ үе шат, Япон, БНХАУ, Өмнөд Солонгосын хөгжлийн улс төр, эдийн засгийн чиглэл, эдгээр нь АНУ-д ямар ач холбогдолтойг тодорхойлон хэтийн төлөвд нь үнэлэлт өгч, зоригтой таамаглал хийсэн юм.

Америкийн эрдэмтэн Зүүн-хойд Ази ирээдүйн америкийн стратеги, улс төр, эдийн засагт ямар ач холбогдолтойг онцлон тэмдэглээд, энэ бүс нутгийн ач холбогдлыг өндөржүүлэхийн тулд америкийн засаг захиргааны хэлэлцэх асуудалд шинээр оруулах хэрэгтэй юм гэжээ. Р. Скалапиногийн бичсэн зүйлийн оршилд Япон, БНХАУ, Өмнөд Солонгосын дотоод, гадаад бодлогын өөрчлөлтийн ерөнхий төрхийг дүрслэн үзүүлжээ. Дараа нь зохиогч америк-японы, америк-хятадын, америк-өмнөд солонгосын харилцаа, тэдгээрийн зөрчил, хэтийн төлөвийг тусгай гарчгийн доор дүгнэн бичсэн байна. Тухайлбал, америк-японы харилцааг судлахдаа зохиогч эдийн засаг, худалдааны

зөрчил, Японы цэргийн зардлын тухай асуудал, тус хоёр орны стратегийн хамтын ажиллагааны тухай асуудлуудыг тусгажээ. Дэлхийг хамарсан сөргөлдөөний түвшинд гарсан томоохон өөрчлөлтийг харгалзан үзсэний үндсэн дээр америк-японы харилцааны цэрэг стратегийн номнолыг эргэн үзэх шаардлага зайлшгүй гарч байна гэж Р. Скалапино үзэж байна. Зохиогчийн үзэж байгаагаар, ойрын жилүүдэд АНУ өөрийн тэргүүн байрлалын хүчээ хорогдуулах бөгөөд АНУ-ын засаг захиргааны өмнө өөрийн цэргийн стратеги болон холбоотнуудтайгаа харьцах улс төр, эдийн засгийн салбар, нийт харилцааныхаа системд өөрчлөлт хийх шаардлага зайлшгүй тулгарч байгаа ажээ.

Японы чиг шугамын талаар Р. Скалапиногийн бичиж байгаагаар дэлхий нийтийн ёс журамд ихээхэн хувь нэмэр оруулж байгаа үндэстний дүр төрхийг бий болгох хэрэгтэй гэдгээ Токио улам бүр ухамсарлаж байгаа учраас Япон улс улс төр, эдийн засгийн үүргээ нэмэгдүүлэх шаардлагатай байгаагаас биш цэргийн потенциалаа нэмэгдүүлэх хэрэггүй юм. Японы цэргийн байр суурийг хүчтэй болгох нь ЗХУ, БНХАУ-ын зүгээс зохих сөрөг арга хэмжээг авахад хүргэх төдийгүй Азийн бусад орнуудтай Японы харилцааг ихээхэн ээдрээтэй болгох юм.

Хятадын асуудал болон америк-хятадын харилцааны талаар Р. Скалапино судлан бичихдээ, БНХАУ-ын өнөөгийн гадаад бодлогод дотоодын эдийн засгийн хөгжил, прагматизм, уян хатан байдлыг баримжаалж байгаа нь хоёр орны стратеги, эдийн засаг, улс төрийн сонирхолд нийцэх, америк-хятадын харилцааны тогтвортой байдалд тохирсон байх боломжийг бий болгож байна. Р. Скалапино онцлон тэмдэглэхдээ: «Хятадын хөзрөөр наадах» гэгч стратеги нь америк-зөвлөлтийн харилцаанд аль эрт хуучирчээ гэсэн байна.

Америкийн шинжлэн судлаач Өмнөд Солонгосын бодлогод эдийн засаг, улс төрийг салгасан шинэ хандлага байгааг нарийвчлан судалж байна. АНУ-Өмнөд Солонгосын харилцаан дахь тулгамдсан асуудал бол америкийн цэргийн оролцооны тухай бөгөөд энэ нь дахин дүгнэж цэгнэхийг шаардаж байгаа юм.

Асуудлыг бүхэлд нь дэлхийн бусад бүс нутагтай харьцуулж үзэхэд, Зүүн-хойд Азид энх тайвнаар зэрэгцэн орших, тогтвортой байдлыг дэмжин дэлгэрүүлэх ирээдүй байгаа нь найдвар төрүүлж байгаа юм гэсэн дүгнэлтийг америкийн шинжлэн судлаач хийж байна.

Энэ бүс нутгийн орнууд эдийн засгийн явц, улс төрийн шинэчлэлт хийх эрмэлзлэлтэй байгаа нь илт бөгөөд тэдгээрийн хоорондын харилцаанд үзэл суртлын байдлыг эн тэргүүнд тавих нь бага болжээ.

Р. Скалапино бүс нутгийн олон улсын харилцаанд «Азижуулах» гэсэн тулгамдсан сэдвийг тодорхойлж, энэ нь Зүүн-хойт Азийн хоёр талын болон олон талын хамтын ажиллагаанд бодит шинэ урсгалыг бий болгож байна.

Х. ХУЛАН